

8) Medicino: anatomijo, fiziologijo, patologijo, dietiko, makrobiotiko.

9) Beletristiko: životopisje, spise različnega zadržaja, časopisje.

Ti razredi napišejo se na poseben list, kateri se potem prilepi na omarina vrata, da se potem lahko hitro zvé, kakega zapopadka je ta ali ona knjiga, in da ni treba v zapisnik pogledati. Po večjih knjižnicah imajo tudi za te razrede posebne zapisnike, kakor tudi take, v katerih se nahajajo pisatelji knjižničnih bukev v alfabetičnem redu. Ako tedaj zahteva kdo kako knjigo tega ali drugega pisatelja, pogleda se kar v omenjeni zapisnik. Malim knjižnicam pa, kakor so šolske, takih zapisnikov treba nij.

Katere knjige se smejo v šolsko knjižnico vzprejeti, določuje postava. V lokalno učiteljsko knjižnico vzprejemajo se lahko vse one knjige, katere so za okrajno učiteljsko bukvarnico pripuščene.

(Dalje pride.)

## Novice

pa

### Dr. Janez Bleiweis.

**XXVII. 1869.** Matica je s Koledarjem dajala na svetlo tudi Letopis, in njega podučni in zabavni del je l. 1867—1869 vredoval dr. Janez Bleiweis, in 20) v teh je l. 1867 priobčil spis svoj: Kako fotografi delajo podobe; l. 1868: Zlate drobtinice iz pisem Slomšekovih; l. 1869: Zgodovinska črtica (o združenji vseh Slovencev pod eno deželno vlado poslanstvo l. 1848 vodil on na Dunaju).

Po Novicah pa je v tečaju sedemindvajsetem priobčil na pr.: „O hišni najemščini. Važno prihodnje stališče kmetijskih družeb. Gospodarji pozor, da vam gosenice ne snedó sadja. O krtu in kmetijski vednosti pri gospódi. Ministerstvo kmetijstva. Kako naj bi se nove šole osnovala v napredek kmetijstvu. Živinorejci posluh. Porotne sodbe za pregreške tiska. Svilorejcem na znanje. Kmetijsko premoženje. Kolobar v poljedelstvu. O zadevah požiganja ljubljanskega močvirja. Bosniške sušilnice za sadje. Košček poduka o nabiri novincev v vojaški stan. Gnojna sol. Pomoč zoper predenico v deteljših. Kaj bode gozde naše djalo v boljši stan. Kako se dobrota pšenice iz zrnja njenega spoznava. Delavci po kmetijah. Pincgavska goveda. O pitani ali debeljenji domače živine. Kaj je namen umnega plemenjenja in kaj o tem skušnje učé. O krmi ali klaji. Kako puščine v koristno posestvo spreobrniti. Skrb za živinsko zdravje. Bolezen v gobcu. Obrtnija s kranjskimi slamniki in drugo slamnato robo. Besedica o popisovanji ljudstva in živine itd.“

Razun teh večih se nahajajo v vsakem listu manjši spiski njegovi o kmetijstvu in obrtnijstvu, v narodnih in političnih stvareh, največ v Novičarju, ker vojskovati se je bilo starim Novicam in posebej dr. Bleiweisu s časniki ptujimi, nemškimi, pa že tudi domačimi, slovenskimi, na pr. s Slovenskim Narodom, vzlasti o volitvah v zbor mestni, deželni, državni, o Matici, v društvo za brambo narodnih pravic ali v Slovenijo, z narodnimi odpadniki na pr. z dr. Klunom, o duhovščini in z nasprotniki domačega šolstva itd. Ker je dr. J. Bleiweis v teh zborih in društvih bil predsednik ali vsaj odbornik, vedil je natanko, kaj počenjajo, torej so tudi poročila o njih ne le zanimljive, temuč zanesljive in so zgodovinske važnosti.

O velikih državnih zadevah je priobčil v pričujočem tečaju na pr. Politika avstrijskih narodov in avstrijska narodna politika (po Reformi). Slovanska narodnost ni več igrača. Beseda o delegacijah. Kako celó Nemci presoajo sedanji naš stan (Warrens Wochenschrift).

Avstrija in poročta njenega obstanka (po Fischhofu). Kako dobro se hudodelcem dandanes godi v zaporu (Wehrzeitg.). Pogled na bojišče v Dalmacijo. Zopet Ilirija. Zedinjenje Slovencev. Tabor na Vižmarjih. Pretepi na Ježici, na Jančem, v Vevčah. — Ljudske šole po postavi 14. maja. Trije ukazi ministertva za uk. Bogoslovci in nova šolska postava. Kranjska duhovščina in pa ljubljanski liberalci (189). Protest kranjske duhovščine. Ljubljanski Tagblatt in duhovska spomenica. — Gosp. Pajik in pa odpis gruntne davka v okolici ljubljanski. — Razprave o vpeljanji slovenskega jezika v šolah in uradnih. Govori njegovi v deželnem zboru. Delovanje deželnega zbora kranjskega 1869. l. Deželni zbor Kranjski 12. sept. 1847. l. in pa okraj Žumberški (296) itd.

V teh borbah bil je vesel poštenih nemških časnikov ter jih je živo priporočal na pr. Reform, Politik, Zukunft . . „Kdor vé, da po vsem Slovenskem nimamo v nemškem jeziku ne enega Slovence pravicega časnika, in kdor vé, da večina naših nasprotnikov ne zná slovenskih časnikov brati, pa tudi veliko število drugih mestjanov nekteri vso svojo politiko in razsodbo srkajo z „Press, Tagespošte, Tagblatta“ itd., ta vendar bode priznal živo potrebo nemškega časnika, ki pobija laž in krivico nasprotnega tabora in razjasnuje nehudobnim in pa nevednim ljudem resnico in pravico. Zato je Triglav itd.“ — „Nemškutarski poslanci v vseh deželnih zborih na to delajo, da bi odločba učnega jezika v ljudskih šolah prepustila se občinam, ker so si v svésti, da potem ostanejo med belimi ljudmi Slovenci še zmiraj zamurci, to je, da nočejo naravne poti do omike nastopiti, kakor vsi drugi narodi, ampak se šemiti s par nemškimi besedami, vse druge potrebne vednosti pa v nemar puščati. Ta neumnost je sad dozdanje nemškutarije, in to bi nemškutarski poslanci radi še naprej vlekli; zato kličejo: „pustite občinam, da same odločijo učni jezik“. Kjer gre za zdržanje nemškutarije, ondi so tem poslancem naši ljudje brihtni, praktični, ki vedó kaj jim je treba! — v drugih rečéh pa jih imajo za nevedne, neomikane, zaostale! Kdor teh zvijač ne sprevidi, milovanja je vreden (416)“. — „Na Štajarskem je nekega učitelja volhún tožil panslavizma, ker je v cerkvi slišal peti „slava, slava!“ in je samo te besede vjel iz Riharjeve pesmi „Slava Mariji!“ Al ni se čuditi temu: špiceljní hočejo zasluge in zaslužek imeti, in špiceljnov ni imela Avstrija nikoli več kakor jih ima dandanes, ko se v liberalnih listih v eno mer čuje: „Freiheit wie in Oesterreich (256)!“ — Po krivici napadan je zavračal obrekovalce javno na pr.: „Laž prehaja v hudobijo, ako lažnik, zavrnen po poštenih ljudeh, vendar še v eno mer svojo trobi. Tako Tagblatt . . Če nas že obirate zarad tega, da niti v narodnih niti v verskih in političnih mislih z Vami nismo soglasni, prav tako! — al to tirjamo odločno od Vas, da se ne dotaknete našega poštenja (352)!“ „Naji (mene in dr. Costo) kakor dr. Tomana navdaja dobra zavest, da smo storili svojo dolžnost, dolžnost mestjansko, da smo odvrnili nesrečo od mesta, da se sedanji čas in brez potrebe ne prodá mestno posestvo, katero bo čedalje večo vrednost imelo (362)“.

„Posebnega priporočevanja menda Novicam ni potreba; obilni njih prijatli jih poznajo, priporočajo jih pa sedanji čas s svojim obrekovanjem tudi — protivniki vsega tega, za kar se naši listi potezajo že dalje kakor je morebiti marsikak liberalček star (202). — Prihodnje leto nastopi naš list svoj 28. tečaj. To je Novicam najsijajniše spričalo, da delajo na korist narodu našemu. Zaupanje slovenskega naroda — o katerem dobivajo vsaki dan veselih dokazov — jim je trdna skala, s ktere se bojujejo za materijalni, v sedanjih časih tolikanj potrebni, pa tudi duševni blagor njegov. V kmetijskem in obrtniškem oziru še posebno moremo svojim bralcem prihodnje leto obljubiti mnogo novih važnih reči. V zvestem delovanji na to dvojno stran jih ne moti niti krič nemškutarski, niti krič peščice drugih, kateri najbolj živé od škandalov. — Prihodnje leto bode, kakor vsa znamenja kažejo, v političnem oziru zeló važno za Avstrijo, tedaj

tudi za domovino našo. Šlo bo za to, da zmaga v Avstriji federalistična sistema. Ker pa je večina deželnega zbora kranjskega, glavne zastopnice slovenskega naroda, v svoji resoluciji odločno zahtevala federalistično ustavo, tedaj se bodo Novice, ki so vseskozi zagovarjale tako uravnavo Avstrije, tem lože borile za obveljavo njeno, ker so si v svésti, da imajo večino deželnega zastopa za seboj. Pod to zastavo jim ostane zedinjena Slovenija skoz in skoz véliki vzor, katerega dozdej večina kranjskega zbora ni hotela in ni smela oskruniti dati s tem, da bi bili štajarski, koroški, tržaški, istrijski in goriški deželni zbori soglasno in srdito planili čez predlog kranjskega zbora o „zedinjenji Slovenije“ in kot ustavni organi jo s protestom pokopali. Ker tega z dobrim prevdarkom ni storil deželni zbor kranjski, tedaj niti vlada niti nihče drug ne more kazati na to, da „Slovenije“ noče 5 deželnih zastopov. „Slovenija“ tedaj, za katero so Novice že l. 1848 prve svoj glas povzdignile, še živi, in živi neoskrunjena po protestih ustavnoveljavnih deželnih zastopov. Novice se tega radujejo in bodo tem lože pripravljale pot, da se o pravem času vresniči, česar je živa želja vsacega rodoljuba. Zato se pa tudi z onimi, ki na vrat na nos hočejo prekucniti, kar je dozdej bilo, in to še prekucniti hočejo celó po ustavni poti, ne spuščamo v noben prepir, ker nam niso še nikoli dokazali: kako naj bi se na poti ustave sedanje zgodilo to, v česar oni dandanes tiščé? — S temi vodili nastopijo Novice novi tečaj in vabijo (418) narod slovenski k novi naročbi, zahvalivši se iskreno rodoljubom, ki so jih s peresom svojim podpirali preteklo leto, in prosé jih podpore tudi v prihodnje“.

**XXVIII. 1870.** »Zagasil te dni je urazji berač, — Ki bival poprej je prevzetén bahač... Tristo pet in šestdeset dni je bil kralj, — Po novi je šegi bil zlo liberal«... Da je to istina, dokazuje dr. Bleiweis v spisku: „Testament leta 1869“, češ, žalostna je njegova zapuščina: povsod razpor, povsod nesloga! Poglejmo zdaj še v ječe, in videli bomo mnogo vrednikov vzlasti slovanskih časnikov in tudi duhovnov obsojenih, ki so se pregrešili s tem, da se njihovi časniki ali besede njihove niso strinjale s sedanjimi postavami (3). — A vsi narodi avstrijski hočejo na svojih nogah stati, a ne na bergljah nemščine in magjarščine“.

Spisal pa je sam v osemindvajsetem tečaju na pr.: „Še enkrat o novi zemljiški davkovski postavi. Dve razstavi poljedelskih in gozdnih pridelkov. Nekoliko o reji ovac. Slaba létina nam žuga. O učilnici za kmetijstvo v vélikem zboru družbe kmetijske kranjske. Nova družba za oskrbovanje Japaneškega svilnega semena. Glavno vodilo živinorejcem. Kako pomagati bolezní v gobcu in na parkljih. Baloni — vojniki po zraku. Kmetijsko-kemiška preiskovalnica ne Dunaji. Sviloreja v celicah itd.“

Velika bila je delavnost njegova razun po Novičarju in po Poberkih iz nemških in slovenskih časnikov v Sloveniji po oklicih in oglasih o raznih volitvah itd. Bodite pravični Slovanom, klical je (po Warrens Wochenschrift). Razpor dunajskega ministerstva. Le ena ustava je v Avstriji in dr. Giskra je njen profet (87). Dvakrat tri. Kakošen bo prihodnji državni zbor. O francosko-pruski vojski. Weissenfelserji na gorenskem Kranjskem. — O šolstvu: Ali naj se začetek šolskega leta predrugáči ali ne. Ozir na načela in sklepe 19. učiteljskega zbora na Dunaji. Saj ni treba ljudskih šol. Statistika slovenskih profesorjev in suplentov (270. 405). O prestrojitvi gimnazije novomeške in kranjske. — Živo in krepko je govoril o adresni debati za zedinjenje Slovencev (412—4); razdeval Tagblattove nepoštene rovarije, češ, naj pazljivost naših domorodcev vse te zvičajasto razpete mreže še o pravem času raztrga, da se nasprotniki naši ne bodo mogli bahati, da so pametnejí od nas (199)! Po volitvah klical je hvalo in slavo vrlim volilcem (215. 6): One kažejo celému svetu jasno, da slovenski narod živi, da se zaveda,

da možato in nepremakljivo stoji za svoje pravice; one kažejo, da slovenski narod časti in spoštuje možé, ki se trudijo za njegovo dušno in telesno blagostanje, da je povsod rad poslušal te svoje vodnike, čeravno je Tagblatt že dve leti po svetu lagal in trobil, da so dogospodarili. Narodnjaki naši so zmagali, ker je res narod za njimi; a naši nasprotniki le od milosti birokracije in tujstva životarijo. Zatoraj le srčno naprej, dragi domorodci, naša konečna zmaga v vsem ni več daleč! — In kakor je g. Dežmanu na njegovo odprto pismo v Tagblattu odkritosrčno odgovoril dr. J. Bleiweis (380); tako mu je bila Prva pa zadnja beseda g. Levstiku o rokopisu Vodnikovem (334); in Dr. Keesbacherjevi pisariji v sabotnem Tagblattu v odgovor samo to, da Tagbl. „obrito-svinjski literaturi“ nisem časti skazal, da bi bil pravdo 17. dne u. m. poslušat šel ali jo kakor koli popisaval. Sploh je meni za Tagbl. kolek in Keesbacherjevo plačo toliko mar kakor za lanski sneg (366).

„Novice (v 37. še Janez Murnik, prikaže se v 38. listu odgovorni vrednik Jožef Gole), radostno se oziraje na važne dogodke letošnjega leta, ko so se med drugim vršile mnogovrstne volitve, si pred vsem h koncu leta v dolžnost štejejo, zahvaliti se za veliko zaupanje, ki jim ga je dosehmaj skazal narod slovenski. To zaupanje, kakor so že večkrat rekle, jim je trdna skala, s ktere se bojujejo za duševni blagor njegov, pa tudi za materialno blagostanje njegovo. — Novice, brž iz početka svojega spoznavši, da narod, ako hoče kaj veljave imeti pred svetom, mora se izkopati iz revščine, kajti „pauper ubique jacet“, imajo neprenehoma skrb za to, da slovenski narod napreduje na polji kmetijstva in obrtnijstva, ki ste blagostanju njegovemu glavna stebra. To isto radostno gledamo pri bratih svojih Čehih, ki so vzlasti po svojih pomočnih blagajnicah neskončno marljivi in z velikim vspehom. Zato Novice niso prezrle nobene nove naprave, nobene nove skušnje, nobene nove znajdbe v kmetijstvu, da ne bi bile hitele naznanit je Slovencem. In tako bodo delale vprihodnje, kajti na polji kmetijstva in ž njim združenega obrtnijstva se godí neprenehoma toliko novega, da mimo tega, ko časniki drugega obsežka pogostoma morajo staro pesem gosti, so kmetijski časniki vseskozi mladi in novi. — Kar se tiče narodnih zadev, Novice že tako ne morejo kreniti s tiste poti, ktero so one prve na Slovenskem nastopile. Ni jim tedaj o tem treba delati novih obljub. Za duševno zedinjenje Slovencev delajo že 28 let, in ako Bog da, tudi politično edinstvo ne ostane predolgo več le prazno hrepenenje zdaj, ko nam tudi bratje naši na jugu Avstrije hočejo na pomoč biti, in mi njim. — Da s tako zvanimi liberaluhi in konfessionsloserji bodo Novice tudi vprihodnje praske imele, to dobro vemo; al če so nam tudi že davno vzeli stare petice, vzeli nam ne bodo naše stare vere, dokler je poštenega slovenskega naroda kaj in braniteljev njegovih. — Na političnem polji nam je bil in bode federalizem ona danica, ktera po programu narodne večine kranjskega deželnega zbora, ki jo zastopajo Novice, kaže edino pot do sprave in porazumljenja narodov avstrijskih, in da se državi naši starodavni povrne spet celo častno ime „Avstrija“, pomagali bomo po svojih najboljih močeh. Al to je gotovo, da borbe bodo še velike in silne, in da za srečno zmago potrebujemo dobro podučenega, izvedenega, pogumnega naroda. — To so pravila, ki bodo Novicam vodila v 29. tečaji, ktere nastopijo. Zahvaljajoč se srčno svojim prijatlom dopisovalcem za njihovo tehtno podporo v preteklem letu, prosijo jih in še druge rodoljube, naj tudi prihodnje leto blagovoljno podpirajo njih delovanje na obširnem polji, ki ga obdeluje naš list (410)“.